

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

—ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837—

Γυναίκα με αναπηρία στον Αθλητισμό: «Διεκδικώ τα δικαιώματά μου!»

Κοινωνική αναπαράσταση της αναπηρίας στον Αθλητισμό 2^η Ενότητα «Αθλητισμός και Αναπηρία»

Ειρήνη Καμπερίδου,

Αναπλ. Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας: Κοινωνικό Φύλο & Αθλητισμός
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ),
Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (ΣΕΦΑΑ/ΤΕΦΑΑ)

Ημερίδα «Γυναίκα – Μητέρα, Αναπηρία & Αθλητισμός»

8 Μαρτίου 2020, Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος,
(Πύργος Βιβλίων), 17:00 – 21:00

VECTOR | ALL
HEALTHY LIFE | SPORT

Θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων

Πατέρας της θεωρίας των κοινωνικών αναπαραστάσεων θεωρείται ο
Serge Moscovici (1984, 2001)

**«Ο σκοπός όλων των κοινωνικών αναπαραστάσεων
είναι να κάνουν κάτι ανοίκειο, ή την ίδια την
ανοικειότητα, οικεία»**

(Parker 1987: 448, κάνοντας αναφορά στον Moscovici, 1984: 24)

«Κάθε αλληλεπίδραση, τόσο ανάμεσα σε άτομα όσο και ομάδες, προϋποθέτει **κοινωνικές αναπαραστάσεις (κοινά νοήματα)**, που δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να κατανοήσουν ... να δώσουν νόημα στον κόσμο και να επικοινωνήσουν αυτό το νόημα σε άλλους» (Thornberg (2010, 312)

- **Κοινωνικές αναπαραστάσεις: Περιγράφουν, εξηγούν και ερμηνεύουν κοινωνικά φαινόμενα, κοινωνικές ομάδες... τον τρόπο που λειτουργεί το άτομο, η ομάδα και η κοινωνία ...**

(Moscovici 1984, 2001; Parker 1987; Jodelet 1991; Wagner & συν. 1999; Lazlo 2002; Voelklein & Howarth 2005; Howarth 2006; Shaffer 2006; Kalampalikis & Haas 2008; Thornberg 2010; Asonitou, Koutsouki & Charitou, 2010; Charitou, Asonitou & Koutsouki, 2010)

Κοινωνικός Αποκλεισμός

- 1^{ον} **Στάσεις** (Attitudes-behaviors: **bullying**, προκαταλήψεις, στερεότυπα, κ.ά.)
- 2^{ον} **Θεσμούς** (παιδεία, υγεία, κ.ά.)
- 3^{ον} **Περιβαλλοντικοί φραγμοί/εμπόδια** (Environmental barrier: προσβασιμότητα στα μεταφορικά μέσα, σε κοινωνικούς χώρους, νοσοκομεία, κ.ά.)

Γυναίκες και κορίτσια διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστούν εκμετάλλευση, βία, σεξουαλική κακοποίηση, αναγκαστική στείρωση, κ.ά.

Κοινωνική ευαισθητοποίηση – Προβολή - Ορατότητα
Γλώσσα (People-first or Person-first language: inclusive language)

(Kamberidou, Bonias, Patsantaras 2020; Μπόνιας, 2019; United Nations, 2019 Kamberidou, 2019; Kiuppis, 2018; Χρονάκη, 2015; Chabot, 2013 Kalyvas, Koutsouki, Skordilis, 2011; Asonitou, Koutsouki & Charitou, 2010; Charitou, Asonitou & Koutsouki, 2010...)

ΓΛΩΣΣΑ: People-First language (Personhood)

Παράδειγμα συμπεριληπτικής γλώσσας (inclusive language):
«Οι συνάνθρωποί μας με αναπηρίες» (Καμπερίδου, 2019)

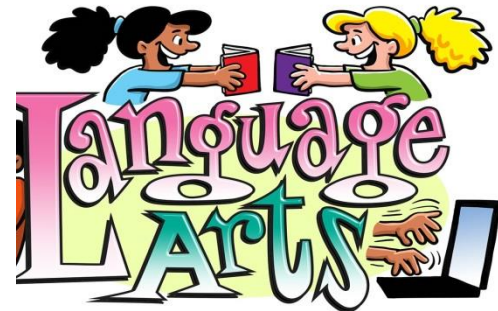
Αποφυγή εκφράσεων ή όρων που αντικειμενικοποιούν – στιγματίζουν:

- *Disabled people vs. people with disabilities*
- *Disable vs. enabled*
- *Ableism (ablism)*
- *Normal (φυσιολογικό)*
- *Differently-abled, Diverse-ability*
(διαφορετική ικανότητα),
- *Impaired, impairment,*
- *Supercrip identity (super cripples)*

(παραπέμπουν σε αρρώστια/ασθένεια)

και αναπαράγουν κοινωνικές ανισότητες, στερεότυπα, στάσεις, προκαταλήψεις

A B X Δ
Ε Η Γ Ι
Κ Λ Μ Ν
Ω Ο Φ Π
Ψ Ρ Σ Τ
Θ Υ Ξ Ζ

B X Δ
Η Γ Ι
Λ Μ Ν
Ο Φ Π
Ρ Σ Τ
Υ Ξ Ζ

(Kamberidou, Bonias, Patsantaras 2020; Μπόνιας, 2019; Kamberidou, 2019; Wilson & McColl, 2019; Kiuppis, 2018; Anastasiou & Kaufmann 2013; Asonitou, Koutsouki & Charitou, 2010; Charitou, Asonitou & Koutsouki, 2010)

Δεξιότητες που καλλιεργεί ο αθλητισμός Ελληνίδα Παραολυμπιονίκης τονίζει:

«**Διεκδικώ...διεκδικώ τα δικαιώματά μου** ... αν θα βγω έξω και δω μία κλειστή ράμπα, είμαι ικανή να πάρω την αστυνομία τηλέφωνο... **όλα τα διεκδικώ!** ...Είμαι παραπληγική...**Ήμουν τελείως αγύμναστη**, τελείως, δεν μπορούσα να κάτσω στο αμαξίδιο και το έχτισα όλο σιγά σιγά ... οτιδήποτε είναι το διεκδικώ... πήγα **Ρίο** και ήμουν **η πρώτη γυναίκα που πήγε σε ξιφασκία με αμαξίδιο σε Παραολυμπιακούς** ... »

(Συνέντευξη στο Μπόνιας, 2019, σελ. 236)

«...Δεν θα το επέτρεπα εγώ η ίδια να βιώσω κοινωνικό αποκλεισμό, ρατσισμό, bullying...

«Δεν αισθάνομαι μειονεκτικά με άλλες κοπέλες, που περπατάνε ... Αυτός που θα με κοιτάξει για πρώτη φορά δεν θα δει το αμαξίδιο πρώτα. Θα δει εμένα!! Θα κοιτάξει εμένα την ΤΑΔΕ στο πρόσωπο και μετά θα δει το αμαξίδιο...

«δεν αφήνω την αναπηρία να με αντιπροσωπεύει.... όλοι με αντιμετωπίζουν, σαν να μην έχω αναπηρία.... και βοηθάω και άλλους ανθρώπους, είτε έχουν αναπηρία είτε δεν έχουν...”

Ο αθλητισμός μου δίνει πολύ ευχαρίστηση

«Είμαι φοιτήτρια, έχω δύο πτυχία βασικά. Το πρώτο μου πτυχίο είναι Διοίκηση επιχειρήσεων, Οικονομικά. Το δεύτερο μου πτυχίο... **τελείωσα το τρίτο έτος τώρα στο ΦΠΨ**, τμήμα Ψυχολογίας. [...] Με το Μπότσια ασχολούμαι από το 2014, αλλά στην Εθνική Ομάδα είμαι από το 2015. Οι κατακτήσεις μου είναι χρυσό μετάλλιο στο Continental Cup, αργυρό μετάλλιο ...Τετραπληγία... Λόγω του ότι είμαι Παραολυμπιακή αθλήτρια, **Ολυμπιονίκης** έχω παραπάνω χρόνο να διαβάσω... Οι εξετάσεις είναι προφορικές.... **Έδωσα 8 μαθήματα και τα πέρασα όλα... Ο αθλητισμός μου δίνει πολύ ευχαρίστηση ...»**

(Αφήγηση- συνέντευξη αθλήτριας στο Μπόνιας, 2019, σελ. 239)

Paralympian Alana Nichols Is Facing Her Biggest
Challenge Yet: **Motherhood as a Disabled Woman**, by
Gianluca Russo, March 24, 2019

Δηλώνει ότι αντιμετωπίζει κοινωνικές ανισότητες,
δηλώνει: **1^{ον}** ως γυναίκα, **2^{ον}** ως γυναίκα με
αναπηρία, και τώρα, λόγω εγκυμοσύνης...

«Κατάφερα περισσότερα ακόμα και από γυναίκες χωρίς κινητικές αναπηρίες»

«...ταξιδεύω σε όλο τον κόσμο με αμαξίδιο, κάνω σκι με 70 μίλια την ώρα ... **Πως είναι δυνατόν να είμαι ακατάλληλος γονιός! ... Αντιθέτως, η κοινότητα γονέων περιορίζεται:** δεν κατασκευάζει/σχεδιάζει κάτι τόσο απλό όπως **κούνια/κρεβατάκι μωρού/βρέφους που να διευκολύνουν τις μητέρες που δεν μπορούν να σταθούν όρθιες να σηκώσουν τα μωρά τους**», τονίζει η [Alana Nichols](#) .

20 Παραολυμπιονίκες και Παγκόσμιοι πρωταθλητές/τριες με κινητικές αναπηρίες (Αλέξανδρος Μπόνιας, 2019)

14 αθλητές, 6 αθλήτριες, 18 – 55 ετών

Η ερευνητική διαδικασία των συνεντεύξεων (διάστημα 5 μηνών)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΟΝΟΣ

**** Ο Αθλητισμός, ** το οικογενειακό περιβάλλον και ** οι φίλοι/ες αποτελούν σημαντικοί φορείς κοινωνικής ενσωμάτωσης/ένταξης**

1. Οι 19 συμμετέχοντες επισημαίνουν ότι υφίστανται **κοινωνικό αποκλεισμό λόγω αναπηρίας**.
2. **Όλοι (20)** υπογραμμίζουν το σημαντικό ρόλο και τη συμβολή του Αθλητισμού στην κοινωνική τους ενσωμάτωση.
3. Ο Αθλητισμός **δίνει «νόημα στη ζωή τους»**.
4. Ο Αθλητισμός παρέχει **κοινωνική ταυτότητα, αθλητική ταυτότητα**.

Ενσωμάτωση/ένταξη: όροι και προσεγγίσεις που χρησιμοποιεί ως συνώνυμα ο Μπόνιας (2019) και θα σας αναπτύξει στην συνέχεια η Καθηγήτρια κα. Δ. Κουτσούκη.

Αθλητική ταυτότητα

Αθλήτρια με Παγκόσμια είπε, μεταξύ άλλων είπε:

«Συστηνόμαστε ως αθλήτριες»

(Kamberidou, Bonias, Patsantaras 2020)

«Ο Αθλητισμός με βοηθάει στην προσωπική μου ζωή, με κάνει καλύτερη, με κάνει να βλέπω τον κόσμο με άλλο μάτι, να ενταχθώ [...] μας βγάζει έξω από το σπίτι, μας βγάζει στον κόσμο... συστηνόμαστε ως αθλήτριες και αθλητές, με άλλα λόγια μας δίνει κοινωνική ταυτότητα, την ταυτότητα του αθλητή και της αθλήτριας....»

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ

Οι συνάνθρωποί μας με αναπηρίες χρειάζονται **ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ**,
κάλυψη-προβολή στα ΜΜΕ:

- για την **αναπαραγωγή κοινωνικών προτύπων** και **μεντόρων**,
- **εκστρατεία ευαισθητοποίησης**, στην οποία ο **αθλητισμός** θα μπορούσε να διαδραματίσει **σημαντικό ρόλο** στην **αλλαγή των κοινωνικών στάσεων** (στερεοτύπων, προκαταλήψεων, διακρίσεων),
- καθώς και την εξάλειψη της **ταυτότητας (στερεότυπου) του *superscrip* αθλητή/τρια** [υπερ—ήρωα, ηρωίδα με επικέντρωση στην αναπηρία, τη διαφορά]

(Kamberidou, 2019, 2014; Kamberidou, Bonias, Patsantaras 2020)

OPATOTHTA

Deaflympics

Special Olympics World Games

Inclusion and Visibility: Eliminating the "supercrip" stereotype

(Chatfield & Cottingham, 2017; Harnett, 2000; Martin, 2017; Silva & Howe, 2012))

"Supercrip-related praise for Paralympians can unrealistically raise expectations for all people with disabilities, including many who cannot do many of the things athletes with disabilities can do" (Martin, 2017).

"...the impaired are successful in spite of their disability" (Silva & Howe, 2012: 174)

«Δεν μου αρέσει να με αποκαλούν ούτε ηρωίδα, ούτε δύναμη ψυχής ούτε τίποτα!! ...

«Κάνω αυτό που πραγματικά μου αρέσει, που με ηρεμεί και με γεμίζει σαν άνθρωπο ... μου δίνει όρεξη για ζωή ... και το μόνο πράγμα που πραγματικά απλά δεν θέλω είναι να μου βάζουν εμπόδια ...

«Το αμαξίδιό μου είναι τα πόδια μου ... μπορώ να κάνω τόσα πολλά πράγματα, όπου ένας που περπατάει δεν τα κάνει...»

(Αφήγηση αθλήτριας με παγκόσμια διάκριση στο Μπόνιας, 2019)

Τι συμβουλεύουν – συστήνουν - παρατηρούν οι 6 αθλήτριες (με διακρίσεις σε παγκόσμια πρωταθλήματα και Παραολυμπιακούς Αγώνες)

#BEACTIVE

Συμβουλεύουν/συστήνουν :

- Συμμετοχή σε αθλητική δραστηριότητα γιατί βοηθά σωματικά και ψυχολογικά, και δίνει στόχους
- Να προπονείστε, να γυμνάζεστε για να φέρεται το σώμα σας σε καλύτερη κατάσταση και επίπεδο
- Να διεκδικείτε τα δικαιώματά σας
- Να μην βλέπετε την αναπηρία σαν στίγμα αλλά σαν κάτι το οποίο σε οδηγεί σε κάτι διαφορετικό
- Να εστιάζεται στο κυνήγι των ονείρων σας, να προσπαθείτε να κάνετε τα όνειρά σας πραγματικότητα
- Να έρχονται τα παιδιά στον αθλητισμό,
- Να προσλαμβάνονται εκπαιδευτικοί με αναπηρίες

Παρατηρούν ότι ο Αθλητισμός :

- διδάσκει κοινωνικότητα, επικοινωνία
- συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση,
- διευκολύνει την κοινωνική ένταξη
- είναι παιδεία... και σου μαθαίνει να ξεπερνάς τα όριά σου...

Παρατηρούν:

Η νεολαία βρίσκεται δίπλα στα Άτομα με Αναπηρία και τους συμπαραστέκεται

«Η σημερινή νεολαία έχει έρθει πάρα πολύ κοντά στα άτομα με αναπηρία. Το βλέπουμε σε κάθε κίνηση που βγαίνουμε στους δρόμους. Θα έρθει ένα νέο παιδί να σου πει, να σε βοηθήσει κάπου που δεν υπάρχει **ράμπα**. Να σου τραβήξει το μηχανάκι, γιατί σου έχει κλείσει τη ράμπα. Να σε βοηθήσει **να μπεις στο αυτοκίνητο** και να σου βάλλει το καρότσι στο πορτμπαγκάζ. **Όλη αυτή η διάθεση των νέων ανθρώπων μας γεμίζει αισιοδοξία** ότι θα πετύχουμε τους στόχους τους διαχρονικούς και τους στόχους τους αυτονόητους»

ΕΘΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

© Can Stock Photo

Ζητούν:

«Εμείς το μόνο που θέλουμε είναι η κοινωνία να σεβαστεί τις ανάγκες και τα δικαιώματά μας.... Να βοηθήσουν στον αγώνα της κοινωνικής μας ένταξης και να μην προβάλλουν εμπόδια ... να γίνουν αρωγοί, ώστε να επιτευχθούν και άλλες κατακτήσεις που θα βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής μας»

(Kamberidou, Bonias, Patsantaras 2020).

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

#BEACTIVE

© Can Stock Photo

5 YEARS
EUROPEAN WEEK
OF SPORT

© European Union, 2019

#BEACTIVE

23 - 30 September

An initiative
of the European
Commission

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

